

دانش و پژوهش در علوم تربیتی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)
شماره هفتم و هشتم - پاییز و زمستان ۱۳۸۴
صص ۶۱ - ۷۶

عملکرد دبیران فیزیک دبیرستانهای شهرستان نجف آباد

از دیدگاه دانش آموزان و مدیران

آذرقلی زاده^۱ - شهین امیری^۲

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی عملکرد دبیران فیزیک دبیرستانهای شهرستان نجف آباد در ابعاد آموزشی، کلاسداری، ارزشیابی، ارتباط با دانش آموزان و والدین و انجام امور اداری از دیدگاه دانش آموزان و مدیران در سال ۸۳-۱۳۸۲» پرداخته است. برای دستیابی به اهداف پژوهش، از مجموع ۹۸۱۱ دانش آموز دبیرستانی که واحد درسی فیزیک و آزمایشگاه فیزیک را انتخاب کرده بودند، ۲۵۰ نفر با روش نمونه گیری تصادفی چند مرحله ای و کل جامعه آماری مدیران به تعداد ۵۸ نفر (۳۴ زن و ۲۴ مرد) به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. پرسشنامه محقق ساخته شامل دو بخش جمعیت شناختی در مورد جنس، پایه، رشته تحصیلی دانش آموزان، جنس و سابقه خدمت و مدرک تحصیلی مدیران است و بخش مربوط به متغیرهای مورد آزمون در مورد آنها اجرا گردید. پایایی پرسشنامه دانش آموزان ۰/۹۵ و مدیران ۰/۹۷.

۱- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان

۲- کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی

برآورد شد. داده‌ها با استفاده از آزمونهای t تک‌متغیره، تحلیل واریانس چندمتغیره، t^2 هتلینگک و توکی، تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که عملکرد دبیران در امور آموزشی، کلاس‌داری و ارزشیابی به ترتیب با میانگین‌های ۳/۳۰، ۳/۳۸، ۳/۴۷ از نظر دانش‌آموزان رضایت‌بخش بود. کمترین رضایت مربوط به عملکرد ارتباط اجتماعی با دانش‌آموزان با میانگین ۲/۸۵ و ارتباط با والدین با میانگین ۲/۹۲ بود. مدیران عملکرد دبیران را در امور آموزشی، کلاس‌داری، ارزشیابی، ارتباط اجتماعی با دانش‌آموزان، ارتباط با والدین و امور اداری به ترتیب با میانگین‌های ۳/۵۷، ۳/۷۰، ۳/۸۹، ۳/۳۵، ۳/۳۱ و ۳/۸۱ رضایت‌بخش ارزیابی کردند. کلید واژه‌ها: عملکرد، دبیران فیزیک، امور اداری، ارزشیابی، ارتباط اجتماعی.

مقدمه

انتقال علم و دانش به افراد و پرورش آنان به صورت انسانی سالم، مهذب، خلاق و مبتکر که هم بتوانند مسیر بالندگی فردی و اجتماعی را سیر کنند و هم با تعهد و صلاحیت از عهده پاسخگویی به نیازهای جامعه بر آیند در محیط مدرسه و به‌طور عمده از طریق معلم انجام می‌گیرد. با نگاهی به کشورهای پیشرفته و در حال توسعه که منابع زیرزمینی غنی ندارند از جمله ژاپن، کره، آلمان و... به‌خوبی روشن می‌شود که اساس موفقیت آنها فقط در برنامه‌ریزی صحیح و آموزش کارآمد بوده و این امر مهم بستگی به عملکرد معلمان دارد. معلم به‌عنوان شخصی که بعد از والدین بیشترین ارتباط را با دانش‌آموزان دارد و وظیفه خطیری را در محیط‌های آموزشی به عهده دارد. او باید علاوه بر نقش آموزش‌دهنده به‌عنوان جانشین والدین در محیط کلاس بتواند پاسخگویی کلیه نیازها و مشکلات دانش‌آموزان باشد و ارتباط سالم و مثبتی با آنها داشته باشد تا دانش‌آموزان بتوانند در محیطی آرام به رشد علمی و معنوی برسند.

سلیمانی (۱۳۷۱) طی پژوهشی بر روی ۱۲۵ نفر از معلمان ناحیه ۵ استان اصفهان، علل ضعف روحیه آنها را بررسی کرد. نتایج نشان داد که معلمان از روابط خود با همکاران و مدیر مدرسه نسبت به رابطه با شاگردان و اولیای آنان رضایت بیشتری داشتند.

شیخ الاثمه (۱۳۷۲) با انجام تحقیقی در مورد ویژگیهای معلم مطلوب در شهر تهران نتیجه گرفت، معلم مطلوب کسی است که ویژگیهای زیر را داشته باشد: تسلط بر مطالب درسی، قدرت بیان خوب، رفتار عادلانه و روابط اجتماعی مطلوب.

خصوصیات جوّ آموزشی اثربخش با توجه به نتایج پژوهش رحیمی (۱۳۷۴)، تسلط معلمان به رشته تحصیلی خود، احترام به دانش‌آموزان و فراهم آوردن امکانات و تسهیلات آموزشی برای دانش‌آموزان است.

جزائری (۱۳۷۹) در مورد عملکرد معلمان پژوهشی بر روی یک نمونه ۳۶۰ نفری از دانش‌آموزان سال پنجم دبستانهای ناحیه ۲ اصفهان انجام داد و به این نتیجه رسید که بیشترین رضایت دانش‌آموزان از معلمان خود در زمینه روش تدریس و داشتن اطلاعات زیاد در مورد مطالب درسی و کمترین رضایت آنها در مورد استفاده نکردن از وسایل کمک آموزشی و نظرات دانش‌آموزان است.

جوشایی (۱۳۷۹) در رابطه با تأثیر فشارهای عصبی بر عملکرد معلمان بر روی یک نمونه ۲۰۰ نفری از دبیران شهر بم پژوهشی انجام داد و نشان داد که عملکرد دبیران در ارتباط با نحوه اداره کلاس، برنامه‌ریزی درسی و هماهنگی با مدیر بیشتر تحت تأثیر فشارهای عصبی آنها بود.

سفیدگر نائینی (۱۳۸۰) با تحقیق و بررسی بر روی ۵۰ نفر نمونه در شهر نائین عوامل مؤثر در کیفیت تدریس معلمان را استفاده از وسایل کمک آموزشی در آموزشگاهها می‌داند.

پژوهش تقی‌فام (۱۳۸۱) بر روی عوامل تقویت خلاقیت در دانش‌آموزان در شهرستان تبریز بر روی یک نمونه ۲۷۹ نفری نشان داد که روش تدریس معلم، تسلط علمی معلم، نگرش مثبت او به تواناییهای دانش‌آموزان و علاقه معلم به کارش در تقویت خلاقیت دانش‌آموزان تأثیر شگرفی دارد.

رجایی (۱۳۸۲) طی پژوهشی با عنوان تأثیر مشاوره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان روی یک نمونه ۳۶ نفری به این نتیجه دست یافت: مشاوره تحصیلی دانش‌آموزان باعث افزایش اعتماد به نفس آنها، آگاهی نسبت به تواناییها و ضعف‌ها، بالا رفتن مهارتهای تحصیلی، کاهش مشکلات تحصیلی و در نتیجه باعث پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان گردید.

پژوهش صادقی (۱۳۸۲) بر روی یک نمونه ۳۰۰ نفری در ارتباط با موقعیت اجتماعی دبیران از دیدگاه دانش آموزان متوسطه شهر اصفهان نشان داد که رعایت نظم و انضباط، کیفیت کلاس درس، حضور به موقع در کلاس و شروع و پایان به موقع درس، ارزشیابی منظم، تصحیح به موقع برگه‌های امتحانی، برنامه‌ریزی و داشتن تقویم کاری معلم و شرکت دادن دانش آموزان در جریان درس و تدریس باعث افزایش کارایی و موفقیت معلم در کار و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بود. سطح انرژی و سرحالی و نشاط معلم در روحیه دانش آموزان تأثیر مستقیم داشت و به عنوان یکی از رفتارهای غیرکلامی در برقراری ارتباط با دانش آموزان مؤثر بود.

در ارتباط با فلسفه تربیتی مدیران و دبیران نتایج پژوهش ایمان‌زاده (۱۳۸۳) در شهر تبریز بر روی ۳۵۰ دبیر و مدیر نشان داد که مدت زمان تدریس معلم باید کوتاه بوده و با کارگروهی آشنایی داشته باشد و روش ایجاد انگیزه را بداند، نقش معلم مدیریت نیست، بلکه نظر دادن و راهنمایی است.

معلم اثربخش از نظر شلتون و دراپر (۱۹۹۰) معلمی است که از نظر مهارت‌های مربوط به برنامه‌ریزی و کلاس‌داری توانمند باشد.

مهمترین مهارت‌های یک معلم عبارت است از داشتن طرح درس، در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی، ارتباط با دانش آموزان، علاقه به تدریس، کمک به دانش آموزان برای تقویت خودآگاهی (تیلور و دیگران، ۱۹۹۰).

در مطالعاتی که بالز و تری (۲۰۰۲) در دانشگاه آریزونا انجام دادند به این نتایج دست یافتند که پرداخت حقوق باید بر مبنای نحوه عملکرد معلمان و رابطه بین ارزیابی معلم و میزان تحصیل دانش آموز باشد و به معلمان در خصوص مسؤولیت‌های اضافی در امر راهنمایی دانش آموزان پاداش داده شود.

مطالعات اسچتر و تام (۲۰۰۳) در دانشگاه کالیفرنیا و لوس آنجلس در ارتباط با پرداخت حقوق براساس کیفیت تدریس نشان داد که بین معلمان براساس عملکرد و توانایی آنان در بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان اختلافات قابل ملاحظه‌ای وجود دارد. قضاوت در مورد معلمان باید براساس نحوه عملکرد آنها صورت گیرد و بهبود

تدریس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به طور قابل ملاحظه به عملکرد معلمان بستگی دارد. همچنین تیل و شانا (۲۰۰۳) با تحقیقات خود در دانشگاه سانتیاگو تأیید کردند بازدهی معلم و پیشرفت دانش آموزان به میزان زیادی به نحوه عملکرد معلم بستگی دارد.

اهداف پژوهش

الف - هدف کلی

بررسی عملکرد دبیران فیزیک دبیرستانهای شهرستان نجف آباد از دیدگاه دانش آموزان و مدیران در سال ۸۳-۱۳۸۲

ب - اهداف فرعی

بررسی عملکرد دبیران فیزیک از دیدگاه دانش آموزان و مدیران:

۱- در نحوه انجام امور آموزشی

۲- در نحوه کلاسرداری

۳- در نحوه ارزشیابی دانش آموزان

۴- در نحوه ارتباط اجتماعی با دانش آموزان

۵- در نحوه ارتباط با والدین دانش آموزان

۶- در نحوه انجام امور اداری

روش تحقیق

روش تحقیق توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش آموزان دبیرستانی به تعداد ۹۸۱۱ نفر و کلیه مدیران دبیرستانهای دخترانه به تعداد ۳۴ نفر و مدیران دبیرستانهای پسرانه به تعداد ۲۴ نفر در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲ می باشد. از جامعه آماری دانش آموزان تعداد ۲۵۰ نفر طبق فرمول حجم نمونه از روش نمونه گیری تصادفی چند مرحله ای و تمام ۵۸ نفر مدیر (۳۴ زن و ۲۴ مرد) به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

$$n = \frac{Nt^2S^2}{Nd^2 + t^2s^2} \quad n = \frac{9811 \times (1/96)^2 \times (0/968)^2}{9811 \times (0/118)^2 + (1/96)^2 \times (0/968)^2}$$

ابزار تحقیق

در این تحقیق دو نوع پرسشنامه محقق ساخته مورد استفاده قرار گرفت:

الف - پرسشنامه جمعیت‌شناختی در مورد جنس، پایه و رشته تحصیلی دانش‌آموزان و جنس، سابقه خدمت و مدرک تحصیلی مدیران است.

ب - پرسشنامه حاوی سؤالات بسته‌پاسخ با ۴۸ سؤال برای دانش‌آموزان و ۴۲ سؤال برای مدیران با طیف لیکرت که براساس مقیاس ۵ درجه‌ای (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم) طرح‌ریزی گردیده است. به‌منظور سنجش اعتبار پرسشنامه‌های این پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. این ضریب برای دانش‌آموزان ۰/۹۵ و برای مدیران ۰/۹۷ برآورد گردید که نشان‌دهنده اعتبار بالای ابزار اندازه‌گیری است. در سطح آمار استنباطی از آزمون t تک‌متغیره^۱ برای سنجش میزان عملکرد دبیران، تحلیل واریانس چندمتغیره (مانوا)^۲ برای مقایسه نظرات دانش‌آموزان و مدیران در خصوص مؤلفه‌های تحقیق با توجه به ویژگیهای جمعیت‌شناختی آنان، آزمون t^2 هتلینگ^۳ برای مقایسه میانگین عوامل پنجگانه عملکرد از نظر دانش‌آموزان و ششگانه مدیران با هم و از آزمون توکی^۴ برای مقایسه زوجی میانگین‌های مربوط به عملکرد دبیران استفاده شد.

نتایج آماری تحقیق

سؤالات تحقیق از دیدگاه دانش‌آموزان

سؤالات ۱، ۲ و ۳ تحقیق: از نظر دانش‌آموزان عملکرد دبیران فیزیک در انجام امور آموزشی، کلاس‌داری و ارزشیابی چگونه است؟

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که با توجه به اینکه t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در موارد آموزشی، کلاس‌داری و ارزشیابی در سطح خطای ۱ درصد بزرگتر است، بنابراین در این موارد فرضیه صفر رد می‌شود. به عبارت دیگر از نظر دانش‌آموزان عملکرد دبیران فیزیک در انجام امور آموزشی، کلاس‌داری و ارزشیابی بیشتر از سطح متوسط بوده و رضایت‌بخش است.

1- One varrierty t-test

2- Manova

3- Hotelling's t^2

4- Tukey

عملکرد دبیران فیزیک دبیرستانهای شهرستان نجف‌آباد ... / ۶۷

جدول ۱- مقایسه میانگین نمره عملکرد دبیران فیزیک در انجام امور آموزشی،
کلاسداری و ارزشیابی

عملکرد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t تک‌متغیره
آموزشی	۳/۳۰	۰/۷۵۱	۰/۰۵	۶/۰۲
کلاسداری	۳/۳۸	۰/۶۶	۰/۰۴۵	۸/۵۷
ارزشیابی	۳/۴۷	۰/۸۱۴	۰/۵۴	۸/۶۰

سؤالهای ۴ و ۵: از نظر دانش‌آموزان عملکرد دبیران فیزیک در ارتباط اجتماعی با دانش‌آموزان و والدین آنها چگونه است؟

جدول ۲- ارتباط اجتماعی با دانش‌آموزان و والدین آنها چگونه است؟

عملکرد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t تک‌متغیره
ارتباط اجتماعی	۲/۸۵	۰/۶۵	۰/۰۴۴	-۳/۳۰
ارتباط با والدین	۲/۹۲	۰/۸۹۸	۰/۰۶	-۱/۲

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که با توجه به اینکه t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در موارد ارتباط اجتماعی با دانش‌آموزان و والدین آنها در سطح خطای ۵ درصد کوچکتر است، بنابراین در موارد نامبرده فرضیه صفر رد نمی‌شود. به عبارت دیگر از نظر دانش‌آموزان عملکرد دبیران فیزیک در زمینه ارتباط اجتماعی و ارتباط با والدین آنها کمتر از سطح متوسط است.

سؤال‌های پژوهش از دیدگاه مدیران

سؤال ۱- از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در انجام امور آموزشی چگونه است؟

جدول ۳- میانگین نمره عملکرد دبیران فیزیک در انجام امور آموزشی

عملکرد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t تک‌متغیره
آموزشی	۳/۵۷	۰/۶۹	۰/۱۰۹	۵/۲۴

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در موارد آموزشی، در سطح خطای ۱ درصد بزرگتر است، بنابراین فرضیه صفر رد می‌شود. به عبارت دیگر از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در انجام امور آموزشی بیشتر از سطح متوسط بوده و رضایت‌بخش است.

سؤال ۲- از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در نحوه کلاس‌داری چگونه است؟

جدول ۴- میانگین نمره عملکرد دبیران فیزیک در نحوه کلاس‌داری

عملکرد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t تک‌متغیره
کلاس‌داری	۳/۷	۰/۸۱۶	۰/۱۲۹	۵/۴۲

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در نحوه کلاس‌داری در سطح خطای ۱ درصد بزرگتر است، بنابراین فرضیه صفر رد می‌شود. به عبارت دیگر از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در نحوه کلاس‌داری بیشتر از سطح متوسط بوده و رضایت‌بخش است.

عملکرد دبیران فیزیک دبیرستانهای شهرستان نجف آباد ... / ۶۹

سؤال ۳- از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در ارزشیابی دانش آموزان چگونه است؟

جدول ۵- میانگین نمره عملکرد دبیران فیزیک در ارزشیابی دانش آموزان

عملکرد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t تک متغیره
ارزشیابی	۳/۸۹	۰/۷۵۳	۰/۱۱۹	۷/۴۶

نتایج جدول ۵ نشان می دهد که t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در ارزشیابی دانش آموزان در سطح خطای ۱ درصد بزرگتر است، بنابراین فرضیه صفر رد می شود. به عبارت دیگر از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در ارزشیابی دانش آموزان بیشتر از سطح متوسط بوده و رضایت بخش است.

سؤال ۴- از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در ارتباط اجتماعی با دانش آموزان چگونه است؟

جدول ۶- میانگین نمره عملکرد دبیران فیزیک در ارتباط اجتماعی با دانش آموزان

عملکرد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t تک متغیره
ارتباط اجتماعی	۳/۳۵	۰/۷۸	۰/۱۲۳	۲/۸۲

نتایج جدول ۶ نشان می دهد که t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در ارتباط اجتماعی با دانش آموزان در سطح خطای ۱ درصد بزرگتر است، بنابراین فرضیه صفر رد می شود. به عبارت دیگر از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در ارتباط اجتماعی با دانش آموزان بیشتر از سطح متوسط بوده و رضایت بخش است.

سؤال ۵- از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در ارتباط با والدین دانش‌آموزان چگونه است؟

جدول ۷- میانگین نمره عملکرد دبیران فیزیک در ارتباط با والدین دانش‌آموزان

عملکرد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t تک‌متغیره
ارتباط با والدین	۳/۳۱	۰/۶۸۹	۰/۱۰۹	۲/۸۸

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در ارتباط با والدین دانش‌آموزان در سطح خطای ۱ درصد بزرگتر است، بنابراین فرضیه صفر رد می‌شود. به عبارت دیگر از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در ارتباط با والدین دانش‌آموزان بیشتر از سطح متوسط بوده و رضایت‌بخش است.

سؤال ۶- از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در انجام امور اداری چگونه است؟

جدول ۸- میانگین نمره عملکرد دبیران فیزیک در انجام امور اداری

عملکرد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t تک‌متغیره
امور اداری	۳/۸۱	۰/۷۷	۰/۱۲۲	۶/۶۱

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در انجام امور اداری در سطح خطای ۱ درصد بزرگتر می‌باشد، بنابراین فرضیه صفر رد می‌شود. به عبارت دیگر از نظر مدیران عملکرد دبیران فیزیک در انجام امور اداری بیشتر از سطح متوسط بوده و رضایت‌بخش است.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از نکاتی که در آموزش و پرورش بسیار مهم است، بررسی عملکرد دبیران می‌باشد، زیرا که افت تحصیلی شدید دانش‌آموزان، بی‌رغبتی فراگیران نسبت به فعالیتهای آموزشی و بی‌علاقگی نسبت به درس فیزیک که نتیجه آن استقبال کمتر

دانش‌آموزان از سایر رشته‌های علوم پایه که اساس پیشرفت فناوری است را به دنبال دارد. همچنین احساس بی‌کفایتی و بیگانگی اجتماعی آنها در برخورد با مسائل و مشکلات زندگی ناشی از عملکرد نابجا و غلط معلمان در محیط‌های آموزشی است.

تجزیه و تحلیل یافته‌های مربوط به سؤال اول پژوهش نشان داد که عملکرد دبیران در امور آموزشی با نمره ملاک ۳ از نظر دانش‌آموزان با میانگین $3/30$ و از نظر مدیران با میانگین $3/57$ بیش از سطح متوسط است. نتیجه این پژوهش با تحقیق رحیمی (۱۳۷۴) در زمینه تسلط معلمان به رشته تخصصی خود، جزائری (۱۳۷۹) در مورد روش تدریس و استفاده نکردن از مواد و وسایل کمک‌آموزشی، تقی‌فام (۱۳۸۱) در خصوص روش تدریس معلم و تسلط علمی معلم، تیلور و دیگران (۱۹۹۰) در مورد داشتن طرح درس و علاقه به تدریس، اسپنجر و تام (۲۰۰۳) در خصوص بهبود تدریس و تیل و شانان (۲۰۰۳) در مورد بازدهی کار معلم همسو می‌باشد.

دلیل عمده رضایت دانش‌آموزان از عملکرد دبیران در انجام امور آموزشی علاقه دبیران به شغل شریف دبیری است. از طرفی بنا به گفته خود دبیران به دلیل کمبود وقت و بالا بودن حجم مطالب نظری درس مجبور هستند از وسایل آزمایشگاهی و کمک آموزشی کمتر استفاده کنند. دلیل عمده رضایت مدیران از عملکرد دبیران، بالا بودن توان علمی آنان است، ولی شاید به دلیل ضعف روحیه خلاقیت دبیران، نمی‌توانند باعث رشد خلاقیت دانش‌آموزان شوند.

یافته‌ها در مورد سؤال دوم پژوهش نشان داد که دانش‌آموزان عملکرد کلاس‌داری دبیران با نمره ملاک ۳ با میانگین $3/38$ و مدیران با میانگین $3/7$ را بیش از سطح متوسط ارزیابی کردند. نتیجه این پژوهش با تحقیق جوشایی (۱۳۷۹) در خصوص اداره کلاس، رجایی (۱۳۸۲) در مورد تأثیر مشاوره تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، ایمان‌زاده (۱۳۸۳) در زمینه راهنمایی و مدیریت معلم، شلتون و دراپر (۱۹۹۰) در زمینه کلاس‌داری و برنامه‌ریزی، و بالز و تری (۲۰۰۲) در خصوص مسؤلیت در امر راهنمایی دانش‌آموزان همسو بوده است.

شاید دلیل عمده رضایت دانش‌آموزان از عملکرد دبیران در نحوه کلاس‌داری، احساس مسؤلیت آنان، منضبط بودن و آگاهی داشتن از فنون مدیریت کلاسی باشد. بنا به گفته دبیران، مشاوره دانش‌آموزان وظیفه آنها نیست و این امر به عهده مشاور مدرسه

است. در حالی که بیشترین برخورد را دبیران با دانش‌آموزان داشته و نسبت به تواناییها و ضعف‌های آنها در مقایسه با مشاوران مدرسه بیشتر آگاه هستند. از دلایل عمده رضایت مدیران از عملکرد کلاس‌داری دبیران می‌توان توجه آنان به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان را نام برد.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها در مورد سؤال سوم پژوهش نشان داد که عملکرد ارزشیابی دبیران با نمره ملاک ۳ از نظر دانش‌آموزان با میانگین ۳/۴۷ و مدیران با میانگین ۳/۸۹ می‌باشد و بیش از سطح متوسط است. نتیجه این پژوهش با تحقیق سفیدگر نائینی (۱۳۸۰) در زمینه ارزشیابی مستمر معلم و نقش آن در بهبود تدریس و صادقی (۱۳۸۲) در خصوص ارزشیابی منظم همسو بوده و با تحقیق نیک‌نژادی (۱۳۷۲) در خصوص ضروری دانستن ارزشیابی در انتهای آموزش و بهروز (۱۳۷۶) و اینکه معلمان به اجرای ارزشیابی مستمر و تکوینی کمتر اهمیت می‌دهند همسو نمی‌باشد.

یکی از دلایل نظر مثبت دانش‌آموزان نسبت به عملکرد ارزشیابی دبیران این است که از وجود معلم خود در جلسه امتحان احساس دلگرمی کرده و اگر با سؤال مبهمی روبه‌رو شوند دبیر مربوط آنان را راهنمایی خواهد کرد. حضور دبیر در جلسه امتحان باعث کاهش اضطراب دانش‌آموزان می‌گردد. بنابراین عملکرد دبیران فیزیک از نظر دانش‌آموزان و مدیران در زمینه ارزشیابی رضایت‌بخش است.

شاید دلیل عمده نارضایتی مدیران از عملکرد دبیران در خصوص ارزشیابی و اینکه حاضر به بررسی مجدد برگه‌های امتحانی دانش‌آموزان و رسیدگی به اعتراض آنان نیستند این باشد که دبیران به کار خود اطمینان دارند و به نظر آنها دانش‌آموزان انتظارات بیجایی از دبیران خود دارند.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها در مورد سؤال چهارم نشان می‌دهد که عملکرد ارتباط اجتماعی دبیران با نمره ملاک ۳ از نظر دانش‌آموزان با میانگین ۲/۸۵ کمتر از سطح متوسط و مدیران با میانگین ۳/۳۵ بیش از سطح متوسط است. نتیجه این پژوهش با تحقیق شیخ‌الائمه (۱۳۷۲) در زمینه رفتار عادلانه معلم با دانش‌آموزان همسو می‌باشد. دبیران یکی از بهترین الگوهای رفتاری دانش‌آموزان هستند، از این‌رو برخورد احترام‌آمیز آنها با دانش‌آموزان باعث شده که تمام دانش‌آموزان متقابلاً با آنها رفتار

احترام آمیز داشته باشند و به دبیر خود بیشتر علاقه مند شوند و با کاهش ناسازگاریها و درگیریهای کلاسی، برای درس او اهمیت بیشتری قایل شده و مطالعه بیشتری داشته باشند. از دلایل عمده ضعف دبیران در خصوص عملکرد ارتباط اجتماعی، روحیه انتقادناپذیری آنان است. به نظر دبیران این امر باعث افت شخصیت آنها و خدشه دار نمودن آن می شود.

یافته های تحقیق در مورد سؤال پنجم نشان می دهد که عملکرد ارتباط با والدین با نمره ملاک ۳ از نظر دانش آموزان با میانگین ۲/۹۲ و مدیران با میانگین ۳/۳۱ می باشد. نتیجه این پژوهش با تحقیق سلیمانی (۱۳۷۱) در زمینه ارتباط ضعیف معلمان با اولیا همسو است.

عملکرد دبیران در ارتباط با والدین دانش آموزان ضعیف است، زیرا دبیران فقط خود را مسؤول تدریس می دانند و ارتباط با والدین را وظیفه مدیر و معاونان مدرسه می دانند. از طرفی اجباری نبودن شرکت در جلسات انجمن اولیا و مربیان برای دبیران و نداشتن امتیاز مادی برای شرکت در این جلسات باعث عملکرد ضعیف دبیران در این زمینه شده است، در حالی که دبیران یکی از محورهای اصلی مدرسه هستند.

یافته های تحقیق در مورد سؤال ششم نشان می دهد که: عملکرد دبیران فیزیک با نمره ملاک ۳ در انجام امور اداری با میانگین ۳/۸۱ رضایت بخش است و این به دلیل آگاهی دبیران از مسؤولیت های اداری، رعایت و احترام گذاشتن به مقررات اداری مدرسه می باشد.

پیشنهادهای کاربردی

- ۱- برگزاری دوره های مهارت های برقراری روابط انسانی و اجتماعی برای دبیران فیزیک اجباری شدن شرکت دبیران در این دوره ها.
- ۲- شناخت هر چه بهتر و بیشتر روحیه دانش آموزان و ایجاد ارتباط سالم، مثبت و اجتماعی با آنها.
- ۳- برپایی گردشهای علمی و بازدید از مراکز علمی برای علاقه مند ساختن دانش آموزان به درس فیزیک.

- ۴- مدیران قبل از برگزاری جلسات انجمن اولیا و مربیان، دبیران را نیز دعوت به همکاری کنند تا باعث مشارکت هر چه بیشتر آنها در امور مدرسه شوند.
- ۵- به جای تشکیل جلسات عمومی انجمن اولیا و مربیان و دعوت از همه والدین در همه پایه‌ها و رشته‌های تحصیلی بهتر است آنها را گروه‌بندی کرده و با والدین دانش‌آموزانی که رشته تحصیلی مشترک یا همپایه دارند، ملاقاتها و جلسات جداگانه برگزار گردد.
- ۶- اگر با برنامه‌ریزی قبلی هر هفته ۲ تا ۳ نفر از والدین دانش‌آموزان در ساعتهای غیردرسی با دبیر فیزیک ملاقات کنند و والدین حضوری از وضعیت درسی و اخلاقی فرزندان خود مطلع شوند، مشکلات بسیاری حل خواهد شد.
- ۷- از طریق تماس تلفنی، ارسال نامه به اولیا و مراجعه به منزل آنها اولیا را از وضع درسی و اخلاقی دانش‌آموزان مطلع کنند.
- ۸- تشکیل جلسات ملاقات به صورت دو جانبه (معلم، والدین) و سه جانبه (معلم، والدین، مدیر)، (معلم، والدین، دانش‌آموزان).
- ۹- دبیران فیزیک، اداره بعضی از جلسات کلاسی خود را به والدینی که توان علمی بالایی دارند واگذار کنند (حداکثر یک جلسه). همچنین در گردشهای علمی به منظور مسؤولیت‌پذیری و مشارکت هر چه بهتر والدین و ایجاد روحیه همکاری، از والدینی که هم توان علمی بالا دارند و هم علاقه‌مند به شرکت در این گردشها هستند، استفاده کرده و آنان را در امور مدرسه و تحصیل فرزندان خود شریک کنند.

رتال جامع علوم انسانی

منابع

- ایمان‌زاده، م. (۱۳۸۳)، «بررسی فلسفه تربیتی مدیران و دبیران مدارس تبریز»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد فلسفه تعلیم و تربیت، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اصفهان.
- بهروز، م. (۱۳۷۶)، «بررسی مقایسه میزان شایستگی مهارتهای اساتید دانشگاه اصفهان به منظور برنامه‌ریزی ارتقای کیفیت آموزشی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی اصفهان.
- تقی‌فام، ف. (۱۳۸۱)، «بررسی عوامل تقویت خلاقیت در دانش‌آموزان راهنمایی شهر تبریز»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان.
- جزائری، پ. (۱۳۷۹)، «بررسی نظرات دانش‌آموزان سال پنجم دبستان شهر اصفهان در مورد

عملکرد دبیران فیزیک دبیرستانهای شهرستان نجف‌آباد ... / ۷۵

عملکرد معلمانشان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

جوشائی، ع. (۱۳۷۹)، «بررسی دیدگاه دبیران در رابطه با تأثیر فشارهای عصبی بر عملکرد آنها در مدارس متوسطه بم»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

رحیمی، ن. (۱۳۷۴)، «ویژگیهای جو آموزشی اثربخش»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان.

رجایی، م. (۱۳۸۲)، «بررسی میزان تأثیر مشاوره تحصیلی گروهی بر افزایش مهارتها و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر متوسطه اصفهان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اصفهان.

سلیمانی، ا. (۱۳۷۱)، «بررسی علل ضعف روحیه معلمان مدارس متوسطه منطقه ۵ اصفهان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان.

سفیدگر نائینی، ر. (۱۳۸۰)، «عوامل مؤثر در بهبود کیفیت تدریس دبیران راهنمایی شهرستان نائین، نمایه پژوهشی، جلد دوم، سازمان آموزش و پرورش اصفهان.

شیخ‌الائمه، م. (۱۳۷۲)، «ویژگیهای معلم خوب»، خلاصه مقالات نقش تربیتی معلم در چهارمین کنگره جایگاه تربیت، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد.

صادقی، ز. (۱۳۸۲) «بررسی موقعیت اجتماعی دبیران از دیدگاه دانش‌آموزان دختر متوسطه اصفهان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی آموزشی دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اصفهان.

نیک‌نژادی، ف. (۱۳۷۲)، «بررسی نظرات دانشجویان علوم تربیتی در زمینه شیوه‌های ارزشیابی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.

BALES, & TROY, J. (2002). *A study of teacher performance in Arizona: perceptions of practicing administrators*. EdD. northern arizona university.

SCHACTER, J. & THUM, Y.M. (2003). *Paying for high-and low-quality teaching*.
<http://www.elsevier.com/locate/econedurev>

SHELTON, A., DROPER. (1990). *Teachers perception of Teacher Effectiveness*.
Neworleans.

TAYLOR, V and OTHER. (1990). *A Comparison of preceptions of the Importance of Mental Competencies Between Inservice and Preservice Teachers. Paper Sevrice of the Annual Meeting of the mid south Educational Research association.* Neworleans, IA November.

TEEL. & SHANNA. R. (2003). *Relationships among perceived organizational support, teacher efficacy, and teacher performance.* PhD. alliant international university, sandiego.

وصول: ۸۳/۱۲/۱۳

پذیرش: ۸۴/۸/۸

